INDIAN INSTITUTE OF MANAGEMENT AND COMMERCE DEGREE & P.G. COLLEGE

Department of Sanskrit (संस्कृतविभागः)

Sanskrit as Second Language for B.B.A., B.Sc.& B.Com (General, Comp. Appl.) Courses

COURSE OBJECTIVES (दीक्षायाः लक्ष्याणि)

1. संस्कृतभाषाभ्यासे छात्राणाम् अभिरुचिवर्धनाय प्रयत्नः ।

   Creating the interest to practice the Sanskrit language.

2. पाठ्यांश-विषयाणाम् आधारेण छात्राणां मनोविकासः ।

   Enhancing Personality development among the students based on the lesson topics.

3. प्राचीन-आधुनिक-संस्कृतसाहित्यस्य परिचयः ।

   Imparting the knowledge of Ancient and modern Sanskrit literature to the students.

4. प्राचीनसाहित्ये विद्यमानानां वैज्ञानिकांशानां ज्ञापनम् ।

   Imparting the knowledge of scientific inventions done by our ancient scientists which were inherited in our Indian Ancient Sanskrit Scriptures.

5. प्रकृतिपरिसराणां रक्षणात्मकविषयबोधनेन छात्रेषु पर्यावरण-परिरक्षण-मनोभूमिकावर्धनम् ।

   Making the students to become eco-friendly to protect the environment, by teaching the methods, followed by our ancient people.

6. मानवीयतायाः संवर्धनस्य विषयाणां पाठ्यांशमाध्यमेन सम्बोधनेन छात्रेषु मानवतायाः संवर्धनं समाजे उत्तमतया जीवनाय जीवननैपुण्यानां संवर्धनम् ।

   Enhancing the students to live with humanity and bringing life skills among them by teaching the humanitarianism through the prescribed Sanskrit text.

7. छात्रेषु संस्कृतभाषाद्वारा समग्रभारतचिन्तनं , भारतस्य ऐक्यताभावनायाः संवर्धनम् , देशभक्तिः विविधत्वे एकतायाः दर्शनस्य अभ्यासकारणम् ।

   Imparting knowledge to develop, understand and practice about the Ancient India , Patriotism , the Unity of India & Unity in diversity by teaching Sanskrit.

Scanned with Oken Scanner

8. छात्रेषु स्थैर्य-धैर्य-औदार्यादि-सद् गुणानां वर्धनम् ।

Improving the good qualities like stability, courageousness, generosity, righteousness ...... etc... through the text lessons.

9. विद्यार्तथिषु मातृभक्ति-पितृभक्ति-गुरु-आचार्य-अतिथिभक्तीनां सुष्टु प्रतिष्ठापनम् ।

Establishing the feelings of having devotion towards mother, father, teacher, preceptor & guests.

10. संस्कृतसम्भाषणाभ्यासे छात्राणां प्रीतिवर्धनम् ।

Enhancing the interest in learning & practicing of Spoken Sanskrit.

11. प्राचीनकवीनां तेषां कालजीवनकवितावैशिष्ट्यादिवर्णनेन छात्रेषु प्राचीनान् प्रति गौरवभाववर्धनम् ।

Developing the respect to be shown towards the ancient poets by teaching the their poetical skills & their time and life.

12. छात्राणां जीवने उत्तमस्थितिगतीनां प्राप्तिः।

Getting the knowledge of a prosperous life.

13. संस्कृतभाषायाः श्रवण-भाषण-पठन-लेखन-प्रवृत्तीनाम् अभ्यासेन भाषासामर्थ्यसंवर्धनम् ।

Developing the Sanskrit language skills among the students, by teaching & making them to practice the L -S- R-W skills of Sanskrit Language.

14. संस्कृतव्याकरणस्य परिचयेन छात्रेषु संस्कृतस्य पदावलेः वाक्यनिर्माणकौशलस्य संवर्धनम् ।

Improving the Skill of making sentences and to know the vocabulary of Sanskrit by teaching the Sanskrit grammar.

15. जीवने जायमानानां विभिन्नविपत्करपरिस्थितीनाम् अभिमुखीकरणसामर्थ्यस्य वर्धनम् ।

Improving the capabilities of student to tackle with/face the different problematic situations which may occur in human life.

16. कौटुम्बिकजीवने विविधसमस्यानाम् अवगमनेन कुटुम्बे सामञ्जस्येन जीवनाय ज्ञानवर्धनम् ।

Improving the knowledge of living in family with adjustment by teaching & making the students to understand the problems of family-life through the textbook lessons.

Scanned with Oken Scanner

Course outcomes (दीक्षायाः निष्पादनानि) : -

1. संस्कृतभाषायाः संस्कृतसाहित्यस्य च अध्ययनेन वैयक्तिक-बौद्धिक-वृत्ति-प्रवृत्तिगत-सामर्थ्यवर्धनम् ।

   By studying the Sanskrit language & it's literature the student can improve the individual, mental, professional & habitual capabilities.

2. संस्कृतसाहित्ये रामायणस्य पाठ्यांशानाम् अध्ययनेन सत्यपि अधिकारे दशरथेन दर्शितविनम्रतायाः अवगमनम् श्रीरामस्य विभिन्नाः उत्तमगुणाः आकलिताः भवन्ति विध्यार्थिना ।

   By reading Ramayana in Sanskrit the student can acquire the quality of humility shown by Dasharatha asking for suggestions even though he was in power& the different good qualities of Rama.

3. कवेः कालिदासस्य हिमालयवर्णनासन्दर्भे कल्पानाशक्तेः ऊहाशक्तेः सर्जनशक्तेः पारं विद्यार्थी द्रष्टुं शक्नोति । तेन विद्यार्थिनः सर्जनशक्तिः ऊहाशक्तिः कल्पनाशक्तिः च संवर्धिता भवति ।

   By reading the poet Kalidasa's explanation of Himalaya , the student can improve his Creativity, imagination……..etc

4. प्रत्येकं जनः स्वस्य कर्मणि कथं प्रवृत्तः भवेत् , धर्मबद्धश्च भवेत् , स्वस्वामिनि कथं विश्वस्तः भवेत् इति धर्मबद्धो दौवारिक इति पाठ्यांशात् विद्यार्थिनःअवगत्य अग्रे स्वकीयेषु उद्योगेषु तथैव प्रवृत्ताः भवन्ति ।

   By reading the Dharmabaddho douwarika lesson the student can learn how to be duty oriented towards his job & towards his Boss or superior.

5. जीवने कृतज्ञतायाः मौल्यम , मित्रद्रोहिभ्यः कथं चातुर्येन आत्मानं रक्षेयुः, दुष्टानां मित्राणां सम्पादनेन कथं जीवनं विनाशं गच्छति इति पञ्चतन्त्रकथाभ्यः अवगत्य जीवने पालयितुं विद्यार्थी प्रवर्तते ।

   The student will know the greatness of thankfulness & how to protect himself from friend-haters with intelligence & how the life will be spoiled by doing bad-friendship.

6. शब्दसम्पत्तेः धातुज्ञानेन समासानां सन्धीनां ज्ञानेन च वाक्यप्रयोगे सौलभ्यं सम्पाद्य सुष्ठु सम्भाषणे प्रवृत्तः भवति विद्यार्थी । The student can be capable in speaking Sanskrit fluently & making sentences correctly by the knowledge of Sandhi , Samasa, shabdas and Dhatus .

Scanned with Oken Scanner

7. महाभारतस्य अश्वमेधिकपर्वणः सक्तुप्रस्थस्य वृत्तान्तस्य अवगमनेन कठिनपरिस्थितिषु सतीष्वपि कथम् अतिथिसत्कारःकरणीयः, दाने निर्ममता कथं सम्पादनीया इति विद्यार्थी अवगत्य तथैव जीवने प्रवृत्तः भवति ।

The student will know how to show hospitality towards guests in spite of having many problems & donating without selfishness by studying the story of Saktuprasthasya Mahattwam from the Ashwamethika parva of Mahabharatham.

8. वैज्ञानिकसंहिता इति पाठ्यभागस्य अध्ययनेन प्राचीनानां भारतीयानां वैज्ञानिकप्रगतिं ज्ञात्वा तेषु गौरववान् भूत्वा प्राचीनान् प्रति गर्वितः भवति विद्यार्थी ।

The student will be proud & respectful towards ancient Scientists of India, by studying the lesson Vajnanika Samhitha & Knowing the research progress done by them in ancient India.

9. भगवद्गीतायाः दैवासुरसम्पद्विभागयोगस्य अध्ययनेन छात्रः दैवीगुणान् संवर्ध्य आसूरीगुणान् दूरीकर्तुं प्रयतते ।

By reading the Daivasura Sampath Vibhaga yoga of Bhagavadgeetha, the student will improve the divine qualities in him & leave the demon qualities.

10. अभिज्ञानशाकुन्तलनाटकस्य अध्ययनेन भारतस्य प्राचीनाः राजानः कियन्तः बलशालिनः इति, तेषां इन्द्रलोकगमनेन इन्द्राय युद्धे साहाय्यं अकुर्वन् इति, बलशालिनां साहाय्यं देवाः अपि स्वीकुर्वन्ति इति , धर्मबद्धानां बलशालिनामेव राज्यमिति अन्यापदेशेन ज्ञातं भवति । तेन विद्यार्थिनः धर्मबद्धतां बलिष्ठतां क्षत्रियगुणान् च संवर्धयेयुः ।

The students will inculcate the dharmik qualities & strengthen themselves after studying Abhijnana Shakuntalam by knowing that the Indian kings, like Dushyanta, could go to Indra-loka (with the body itself) to help Indra & the god may also take the help of Strong warriors.

11. नवरत्नानि इति पाठ्यांशस्य पठनेन पुरा राज्ञां सभासु विभिन्नशास्त्राणां शास्त्रज्ञाः पण्डिताः कवयश्च भवन्तीति , ते च अत्यन्तं ज्ञानसम्पन्नाः इति, अद्यत्वे अविद्यमानानामपि बहूनां विषयाणां ज्ञानं प्राचीनानां आसीदिति ज्ञानेन प्राचीनान् वैज्ञानिकान् शास्त्रविदुषः प्रति गौरवभावस्य वर्धनं छात्रेषु भविष्यति । एवमेव विविधप्राचीनशास्त्राणां ज्ञानं छात्राणां भविष्यति ।

Scanned with Oken Scanner

By reading the lesson Navaratnaani, the student will know that in ancient days the Kings used to appoint Scholars of different Shaastraas in their royal courts, who were expert in Scientific knowledge & who were the inventors of different things, which are not even invented today. By this student will also know the introduction of different shaastraas slightly.

12. कादम्बर्याः शूद्रकवैशम्पायनयोः सम्भाषणम् इति पाठ्यांशस्य पठनेन शुकसदृशाः पक्षिणः अपि आश्रमे निरन्तरश्रवणाभ्यासात् वेदाध्ययनमकुर्वन् पुरा इति , सत्यनिष्ठानां धर्मबद्धानां मुनीनां तपश्शक्तिकारणेन शापः प्रभावी भवतीति ज्ञायते । तेन छात्राणां सत्यनिष्ठायाः धर्मबद्धतायाः तपः इव कार्यकरणस्य अभ्यासस्य ज्ञानं भवति । तदनुसरणाय प्रयतन्ते च छात्राः।

By studying the ShudrakaVaishamaayana Sambhashanam from Kadambari, the student will come to know that the birds like parrots can also learn vedas by continuous hearing & practice. And students will also know that the curse of different Sages will be very effective who always speak truth & follow the righteous path. By that the Students may also try to speak truth & follow the righteous path.

13. रामदासस्य अत्यन्तपराकाष्ठाङ्गतायाः भक्तेः भगवानपि दासायते इति ज्ञापनेन छात्राः परमात्मनि विश्वस्य भक्तिमार्गेण गन्तुम् उद्युक्ताः भवेयुः ।

By studying the Ramadasa lesson , the student will know that the god will also become a slave to any strong devotee. By knowing this one can try in the path of devotion towards God.

14. अलङ्काराणां ज्ञानेन संस्कृतग्रन्थेषु विद्यमानानां विभिन्नविषयाणां सुष्ठु अवगमनं भवेत् छात्राणाम् ।

By learning the Alankaaraas of Sanskrit, the student can know the beauty of Sanskrit sentences and can understand the subject of Sanskrit Scriptures easily.

15. संस्कृतसम्भाषणाभ्यासानां कारणेन संस्कृतसम्भाषणाभ्यासे प्रेरितः भवेत् ।

By reading the conversations given in the textbook, the student will be encouraged to speak in Sanskrit.

Scanned with Oken Scanner

16. मधुरोपदेश इति गङ्गादेव्याः काव्येन छात्राणां जीवने आगमिष्यमानानां समस्यानां ज्ञानं तासां निवारणाय करणीयानि कार्याणि च ज्ञातानि भवन्ति । कथं स्त्री-अधिकार-धनादिभिः गर्वितः न भवेत् इति तेभ्यः कथं दूरं भवेदिति युवानः छात्राः लाभान्विताः भवन्ति ।

By studying the lesson Madhuropadesha of Gangadevi, the students, especially the younger generation, will know the problems which may arise in life and will also know the works to be done to face them. Especially the younger people will come to know that not to feel proud because of ladies, Power & money & how to be distanced from them.

17.वेदस्य परिचयार्थं दत्तस्य पाठ्यांशस्य तैत्तेरियोपनिषदः शिष्यानुशासनस्य पठनेन शिष्याः कथं भवेयुः मातरि पितरि आचार्ये अतिथिषु च कथं व्यवहारः करणीयः इति, सत्यनिष्ठा,धर्माचरणनिष्ठा, स्वाध्यायः , कौशल्यसम्पादनम् , धर्मवद्धतया, धनसम्पादनम् , प्रवचननिष्ठा, यज्ञनिष्ठा, पितृकार्यनिष्ठा , श्रद्धया दानकरणम , सन्देहे सति ज्येष्ठेभ्यः ज्ञानप्राप्तिः इत्यादीन् उपदेशान् प्राप्नुवन्ति येन जीवनं साफल्यं गच्छति।

The student will be benefited to run his life smoothly by studying the prescribed vedic text lesson of taitteriyoupanishad's Shishyaanushaasanam by knowing how to behave towards mother, father, teacher, guests and saying truth, following dharma, regular self-study, increasing life skills & work skills, earning money in a dhaarmic way, preaching, doing yajna regularly, offerings to fore-fathers, donating , knowing from elders.

18. केनोपनिषदः ब्रह्मशक्तिः गरीयसी इति पाठ्यांशस्य पठनेन देवदानवयुद्धे देवाः दानवान् पराजित्य गर्विताः यदा अभवन् तदा सर्वान्तर्यामी परमेश्वरः भगवान् तेषां देवानां गर्वभङ्गं कथं करोति इति ज्ञात्वा छात्राः अपि स्वयं गर्विताः न भवेयुः।

By studying the lesson brahma shaktih gareeyasee from Kenopanishad, the students may know not to feel proud for their achievements, by knowing how the proud of gods, who have defeated the demons, was vanished by the superior god, who was actually doing everything being in them.

Scanned with Oken Scanner

19.पाणिनिः, कौटिल्यः, भरतमुनिः, भारविः, माघः, श्रीहर्षः इति प्राचीनानां शास्त्रकाराणां जीवनानि शास्त्रपरिशोधनानि च ज्ञात्वा प्राचीनभारतं प्रति गर्वितो भवति । स्वयं तादृशपरिशोधनाय प्रेरितो भवति ।

The student will be respectful towards the ancient Shaastrakaaraas like Panini, Koutilya, Bharatamuni, Bharavi, Maagha, Shreeharsha by knowing their life & researches and will also be encouraged to do so.

20.अवन्तु भारतप्रजाः इति श्रीभाष्यं विजयसारथेः कवितायाः पठनेन छात्राः भारतदेशे जायमानानां दुर्नीतीः राजकीयनायकानां अविनीततां च ज्ञात्वा भारतस्य सांस्कृतिकभाषायाः संस्कृतस्य भारतीयसंस्कृतेश्च रक्षणं पोषणं च कथं कर्तव्यमिति छात्रः सुष्ठु ज्ञात्वा देशरक्षणाय प्रेरितो भवति ।

By studying the lesson Avantu Bharata Prajaah of Sreebhaashyam Vijaya Saarathi, the student will be aware about the ill-practices & wrong policies of political leaders & how Sanskrit language was given least importance by them and how an Indian should protect his culture, language & freedom of the Nation.

21.बृहदारण्यकोपनिषदः दकारकथायाः पठनेन मानवाः , राक्षसाः, देवाः च कीदृशकार्येषु रमेरन् इति अवगत्य छात्राः मानवजन्मनि दानकरणस्य अभ्यासेन आत्मानम् उद्धर्तुं प्रयतन्ते ।

By studying Dakaarakatha of Brihadaaranyakopanishad, the students will know that they have to donate to others by which they'll be uplifted from human life.

22. कठोपनिषदः नचिकेतोपाख्यानमिति पाठ्यांशस्य पठनेन बालः नचिकेताः इव पितृवाक्यपरिपालनम् कथं करणीयमिति , स्त्री-धन-कनकादिभिः प्रेरितः अभूत्वा आत्मज्ञानार्थं कथं प्रयतितव्यमिति छात्राः अवगच्छन्ति ।

By studying the lesson from kathopanishad, the students will be knowing that the father's sentences to be followed by them as it was done by Nachiketha & not to be effected by ladies, Money & gold and to try to get self realization.

23. प्राचीनानां आर्यभट-भास्कराचार्य-कणाद-शङ्कराचार्य-भास-हर्षवर्धनादीनां वैज्ञानिकानां जीवनपरिशोधनानि ज्ञात्वा प्राचीनभारतस्य शास्त्रवैदुष्यं प्रति प्रेरितः भूत्वा स्वयमपि तन्मार्गे प्रवर्तते ।

The student will be respectful towards the ancient Shaastrakaaraas like Aryabhata, Bhaskaracharya, Kanada, Shankaracharya, Harshavardhana , by knowing their life & researches and will also be encouraged to do so.

Scanned with Oken Scanner

Program outcomes – (कार्यक्रमनिष्पादनानि)

1. भारतस्य प्राचीनं वैज्ञानिकवैभवं परिनिष्ठितज्ञानविज्ञानं प्रति छात्रः सम्प्रेरितः भूत्वा प्राचीनभारतं प्रति गर्वान्वितः भवति । उत्तमदेशभक्तः उत्तमदेशपौरः उत्तमसामाजिकः च भवति ।

   The student will be enlightened to the Ancient Scientific heritage & pure knowledge of India. He will also feel proud towards the Ancient India & become a good patriot, responsible citizen and Social man in our country.

2. कर्तव्यनिष्ठता , धर्मबद्धता , उत्तमगृहस्थता , उत्तमब्रह्मचर्यता , निरहङ्कारिता, मानवीयता , कार्यकुशलता , देशभक्तिः इत्यादिभिः उत्तमः सामाजिकः भूत्वा उत्तममार्गे समाजस्य वर्धनाय प्रचोदितः भवति ।

   The student will be encouraged to try to enrich the society, by becoming Socially good person with the qualities like Duty orientation, righteousness, good householder-ship, celibacy, proudless-ness, humanitarianism, humbleness, skillfulness & patriotism.

3. संस्कृतव्याकरणे उत्तमज्ञानं प्राप्य संस्कृतसम्भाषणे तेषां व्याकरणांशानां सुष्ठु प्रयोगं कर्तुं समर्थाः भवन्ति ।

   The students will be capable to utilize the knowledge of grammar points in the Sanskrit Conversation.

4. संस्कृतकाव्येषु विद्यमानानां विविधानां पद्य-गद्य-चम्पू-नाटक-शतक-कथाप्रवन्ध-जीवनचरितादीनां प्रक्रियाणां परिचिताः भवन्ति ।

   The students will be enlightened to know the different genres of Sanskrit literature like poetry, prose, drama, Shataka, stories and life histories.

5. संस्कृतगद्यपठने अवगमने च समर्थाः भवन्ति ।

   The students will be capable to read and understand the prose especially.

6. संस्कृतपद्यानाम् अवगमने किञ्चिदिव समर्थाः भूत्वा अग्रे संस्कृते लेखनाय अपि प्रचोदिताः भवन्ति ।

   The students can understand the poetry their own slightly and will be encouraged to write in Sanskrit also.

Scanned with Oken Scanner

7. संस्कृतसाहित्ये प्राचीनवैज्ञानिकवाङ्मये च आसक्तिमान् भूत्वा अग्रे संस्कृतभाषायां स्नातकोत्तर-अध्ययनाय प्रेरितः भवति छात्रः ।

The student will be interested in ancient scientific literature and will be encouraged to do post graduation in Sanskrit related studies.

8. छात्रः संस्कृतवैज्ञानिकग्रन्थेषु परिशोधनाय सम्प्रेरितः भवति । स्वकीयविद्यासु परिशोधनांशरूपेण प्राचीनसंस्कृतग्रन्थान् स्वीकर्तुं मानसिकतां सम्पादयति ।

The student will be enlightened to do research in Ancient Sanskrit literature. And he may also prepare his mind to take the research topics related to ancient Sanskrit scriptures in his further studies.

9. संस्कृतभाषायाः श्रवण-भाषण-पठन-लेखनानि इति चतुर्षु सोपानेषु परिणतिं साधयति छात्रः ।

The student will get perfection in four steps of skills (L-S-R-W) of Sanskrit.

10. पुरातत्वप्रदर्शनशालासु विक्षिप्तानां लक्षशः प्राचीनहस्तलिखितग्रन्थेषु परिशोधनाय तेषु विद्यमानस्य ज्ञानस्य बहिरानयनाय सम्प्रेरितो भवति छात्रः।

The students will be aware of lacks of the manuscripts which were thrown in museums & will be encouraged to decode them to the welfare of public.

11. संस्कृतभाषातः अन्यभाषाभ्यः अनुवादकरणस्य ज्ञानं प्राप्नोति छात्रः ।

Students will be getting the knowledge of translating from Sanskrit to other languages.

12. संस्कृतसाहित्यस्य अध्ययनेन तत्साहाय्येन च छात्रः स्वकीयजीविकां स्वयं चेतुं शक्नोति ।

Student can choose his own profession taking the help of Sanskrit literature.

13. संस्कृतरूपकाणां नाटकानाम् अध्ययनेन तेषाम् अभ्यासेन च छात्रः संस्कृतचलनचित्रेषु लघुचित्रेषु संस्कृतध्वन्यनुकरणकार्ये च कार्यकरणाय अवकाशं प्राप्नुयात् ।

The student may get a chance in the field of Sanskrit Cinemas & Documentaries & dubbing in Sanskrit by practicing the Sanskrit dramas through the text prescribed.

Scanned with Oken Scanner

Program Specific outcomes (निश्चितनिष्पादाः) : -

1. छात्रेषु संस्कृतग्रन्थानां पठने अवगमने च संसिद्धिः ।

   The students will be able to read & understand the Sanskrit books.

2. संस्कृतभाषायां सुन्दरतया लेखनस्य अभ्यासस्य संसिद्धिः ।

   The student will be capable to write neatly in Sanskrit.

3. संस्कृतेन लघुवाक्यानां निर्माणे सम्भाषणे च प्रगतिः ।

   The student will be framing simple sentences in Sanskrit Language & speaking in Sanskrit .

4. विभिन्नपाठ्यांशानाम् अवगमनेन समाजे योग्यपौररूपेण परिणतिः ।

   The student will become a good citizen in society by understanding the different lessons.

5. संस्कृतभाषायां विविधग्रन्थानां परिशोधनाय प्रेरितः भवति ।

   The student will be encouraged to do research in Ancient Sanskrit Scriptures of different Shaastraas.

6. संस्कृतसाहित्ये रुचिमान् भवति ।

   The student will show interest in Sanskrit literature.

7. संस्कृतसम्बद्धेषु अग्रिमेषु अध्ययनेषु रुचिमान् भवति ।

   The student may show interest to select Sanskrit related courses in further studies.

8. संस्कृतसम्बद्धेषु उद्योगेषु उद्योगप्राप्तिः।

   The student may get job opportunities related to Sanskrit jobs.

9. प्राथमिकस्तरे विद्यालयेषु संस्कृतपाठने नियुक्तिः भविता ।

   The student can be appointed as Sanskrit teacher in primary level schools.

10. भारतपरिपालनसेवायाः परीक्षासु संस्कृतसाहित्यम् एक विषयत्वेन चेतुं शक्नोति ।

    The student can select Sanskrit literature as a subject for Civil Services exams.

संस्कृत विभागाध्यक्षः

H.O.D., Dept. of Sanskrit

प्रांशुपालः

Principal, IIMC.

K. RAGHUVEER
PRINCIPAL

INDIAN INSTITUTE OF MANAGEMENT & COMMERCE 6-1-91 KHAIRATABAD, HYD-500 004

Scanned with Oken Scanner